

ТАҚРИЗИ

Муқарризи расмӣ ба кори диссертациони Изатулоева Холида Исмамовна дар мавзуи “Рушди фаъолияти мустақилона ва қобилияти эҷодии донишҷӯён дар шароити низоми кредитии таълим”, ки барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои педагогӣ аз рӯи ихтисоси 13.00.01 – Педагогикаи умумӣ, таърихи педагогика ва таҳсилот пешниҳод шудааст.

Мазмуну мундариҷаи диссертатсияи Изатулоева Холида Исмамовна дар мавзуи “Рушди фаъолияти мустақилона ва қобилияти эҷодии донишҷӯён дар шароити низоми кредитии таълим” ба мазмуни бандҳои зерини шиносномаи ихтисоси 13.00.01. – Педагогикаи умумӣ, таърихи педагогика ва таҳсилот: банди 4.1.1. Муайян намудани шароити оптималии ташаккули шахсият дар раванди таълим; банди 7.1. Ҳаракати наоваро на дар таълим, фаъолияти таҷрибавии муассисаҳои таълимӣ, умумигардонӣ, паҳн ва ҷорӣ намудани навгониҳои педагогӣ ва банди 7.1.1. Тағйироти системавӣ дар фаъолияти касбӣ ва педагогии омӯзгор мутобиқат дорад.

Мубрам будани мавзуи диссертатсия. Мубрамии мавзуи таҳқиқоти диссертациони Изатулоева Холида Исмамовна дар он зоҳир мегардад, ки масъалаи таҳқиқ намудаи ӯ яке аз мавзуҳои ҳалталаби педагогикаи муосир ба ҳисоб меравад. Зеро, тибқи назари муаллифи таҳқиқот, дар даврони муосири рушди ҷомеаи Тоҷикистон, ислоҳот ва таҳаввули соҳаи маорифи ватанӣ рушди фаъолияти мустақилонаи донишҷӯён дар ташаккули қобилияти эҷодӣ ва салоҳиятмандӣ дар вазъи низоми кредитии таҳсил аз масъалаҳои муҳим ва қобили тавачҷуҳ буда, ҳалли оқилонаи он дар омодашавии мутахассиси ояндаи кордон ва соҳибдонишу соҳибмаҳорат мақоми шоиста касб мекунад.

Масъалаи баланд бардоштани сифати таълиму тадрис ва ташаккули қобилияти зеҳнӣ ва эҷодии донишҷӯёни муассисаи таҳсилоти олии касбии Тоҷикистон дар шароити кунунии низоми кредитии таҳсил аз муҳимтарин омилҳои тайёр кардани мутахассисони варзида ва рақобатпазир дар бозори ҷаҳонии меҳнат пазируфта шудааст. Проблемаи омода кардани кадрҳои бо лаёқат дар муассисаҳои

таҳсилоти олиии касбӣ бидуни роҳандозии сифати баланди таҳсил, сафарбар шудани донишҷӯён ба кори фаъоли мустақилона ва дарёфти чораҳои рушди эҷодӣ ва зехнӣ тасаввурнопазир аст. Аз ин рӯ вазифа аз он иборат аст, ки роҳҳои муассири расидан ба ин ҳадафи дилхоҳ муайян ва роҳандозӣ гардад.

Бо ин мақсад докталаб дар диссертатсияи худ кӯшиш ба харҷ додааст, ки на танҳо аслияти таҳқиқ ва пайдо кардани роҳу усули рушди фаъолияти мустақилонаи донишҷӯёнро дар ташаккули қобилияти эҷодии муҳассилин ба даст орад, балки бештар ба муваффақ шудан ба дастовардҳо дар бобати омода кардани мутахассисони соҳиблаёқат дар шароити низоми кредитии таҳсил дарёфт гардад.

Илова бар ин, муаллиф дуруст таъкид кардааст, ки то имрӯз масъалаи рушди фаъолияти мустақилона ва қобилияти эҷодии донишҷӯён дар шароити низоми кредитии таълим, ки барои инкишофи мустақилият, ҷаҳонбинӣ, дониш ва малакаву маҳорат ва қобилияти донишҷӯён нақши созгор дорад, ба таври бояду шояд ва мукамал аз ҷониби олимону муҳаққиқони тоҷик мавриди таҳлилу таҳқиқ қарор дода нашудааст.

Ҳадаф аз андешаҳои дар боло ироашуда аз он иборат аст, ки мавзӯи барои таҳқиқоти диссертатсионӣ интихоб намудаи докталаб Изатулоева Холида Исмаиловна дар шароити муосир бениҳоят мубраму муҳим ва дорои аҳамияти махсуси назариявӣ амалӣ буда, он бо дар назардошти талаботи замони муосир ба таълиму тарбияи насли ҷавон ва дар заминаи таҳаввулоту ислоҳоти куллие, ки солҳои охир дар таҳсилоти Тоҷикистон, махсусан дар шароити гузариш ба муносибати бо салоҳият ба таълим рӯи қор омадаанд, таҳия ва барои дифоъ пешниҳод шудааст.

Бояд таъкид кард, ки дар воқеъ таҳқиқоти Изатулоева Х.И. аз арзиши илмӣ ва аҳамияти амиқи назариявӣ амалӣ бархурдор буда, дар он масъалаҳои муҳими рушди фаъолияти мустақилона қобилияти эҷодии донишҷӯён дар шароити низоми кредитии таълим бо дар назардошти талаботи таҳсилоти муосир ошкор ва аз ҷиҳати илмӣ асоснок карда шуда, ба таври мукамал таҳқиқу баррасӣ шудааст.

Дар баробари ин, доктараб Изатулова Х.И. дар таҳқиқоти диссертатсионии хеш таҳқиқу таҳлили проблемаҳои муҳимро вобаста ба мавзӯи диссертатсия ба нақша гирифта, дар ҳаллу фасли онҳо ба кадрӣ имкон дастёб гаштааст. Аз он ҷумла:

- роҳу усулҳои самараноки ҳалли мушкилоти рушди фаъолияти мустақилона ва қобилияти эҷодии донишҷӯён дар шароити низомии кредитии таълим мутобиқ ба талаботи замонро пажӯҳиш карда, муайян ва асоснок кардааст;

- коркарди технологияи ташкили бонизомии фаъолияти мустақилонаи донишҷӯёни самти омӯзгорӣ бо мақсади рушди қобилияти эҷодӣ ва тафаккури мантиқии онҳо дар шароити низомии кредитии таълимро мавриди таҳқиқи муфассал қарор додааст;

- тавассути усули амсиласозӣ омӯзиши сохтор ва механизмҳои раванди низомии кредитии таҳсил ва роҳандозии фаъолияти мустақили донишҷӯён – омӯзгорони оянда, амалҳои мақсаднок ва робитаи унсурҳои пешбарандаи раванди таҳсил дар макотиби олийро ошкор сохта, мавриди таҳлилу баррасӣ қарор додааст ва вобаста ба ҳар яке аз ин масоил назари олимону муҳаққиқон ва мулоҳизаву пешниҳоди худро манзур кардааст.

Аз ин лиҳоз, меарзад, ки таҳқиқоти мавриди баррасиро ниҳоят мубрам, саривақтӣ ва дархури ниёзҳои таҳсилоти муосир арзёбӣ кунем.

Дарачаи наwgонии натиҷаҳои дар диссертатсия ба даст омада ва нуктаҳои илмие, ки барои химоя пешниҳод мешаванд:

Қабл аз ҳама, зарур мешуморем, ки дурустӣ ва фарогири тамоми ҷанбаҳои паҳлуҳои назариявӣ амалии мавзӯи диссертатсия будани вазифаҳо ва фарзияи илмӣ муаллифи диссертатсияро қайд намоем. Арзёбии натиҷаҳои диссертатсия ва таҳқиқоти таҷрибавӣ-озмоишии баргузор намудаи Изатулова Холида Исматовна ҳамчунин хулосаву тавсияҳои методии коркард ва манзур намудаи ӯ бозгӯи онанд, ки муаллиф ба мақсад ноил шуда, вазифаҳои дар назди таҳқиқот гузошта шударо ҳаллу фасл кардааст ва дар натиҷа фарзияи илмӣ пешниҳод кардааш дар амал тасдиқи худро пайдо кардааст.

Наwgонии илмӣ таҳқиқот асоси илмиву воқеӣ дошта, баҳсангез нестанд. Зеро таҳлилу баррасии таҳқиқоти диссертатсионӣ, натиҷаи

корҳои озмоишӣ, хулосаи бобҳо, хулосаҳои умумӣ ва тавсияҳои методии пешниҳод шуда собит месозанд, ки дар воқеъ аз ҷониби муаллиф:

– вазифа, мазмун ва мундариҷаи рушди фаъолияти мустақили муҳассилини самти педагогии муассисаи олии дар ташаккули қобилияти эҷодии омӯзгорони оянда ҳамчун раванди гуногун ҷабҳаи педагогӣ-психологӣ дар вазъи низоми кредитии таълим ошкор ва муайян карда шудааст;

– муҳимияти ташаббускорӣ, худомӯзӣ ва худтакмилёбии донишҷӯ-омӯзгори оянда дар раванди омодагии касбӣ дар заминаи фаъолмандии таълимӣ-омӯзишӣ, маърифатӣ-зеҳнӣ ва инфиродии пажӯҳишӣ собит карда шудааст;

– омилҳои босамари пешбурди кори мустақилона дар робита бо ташаккули қобилияти эҷодии омӯзгори оянда (ҷанбаи назариявӣ-методологӣ; маҳсули эҷодӣ; шахсияти омӯзгори эҷодкор; муҳити эҷодӣ) баррасӣ карда шудаанд;

– истифода аз технологияи иттилоотӣ дар раванди фаъолмандшавии нерӯи маърифатӣ-зеҳнии донишҷӯён, идоракунии бо низоми фаъолияти зеҳнӣ ва фикрӣ дар ташаккули маҳорат ва малакаи касбии омӯзгори оянда асоснок карда шудааст;

– меъёрҳои бобати ташкили бо низоми фаъолияти мустақили донишҷӯ дар вазъи низоми кредитии таҳсилот (омодагии донишҷӯ ба кори мустақилона; мавҷудият ва дастрас будани маводи таълимӣ-методӣ, маълумотӣ-иттилоотӣ; ёри машваратӣ) коркард ва пешниҳод гардидаанд;

– шаклу намудҳои босамари фаъолгардонии худомӯзӣ, худтакмилёбии донишҷӯён дар вазъи низоми кредитии таълим тариқи таҳқиқоти таҷрибавӣ-озмоишӣ муайян карда шудааст;

– амсила ва технологияи ташаккули қобилияти эҷодии донишҷӯ-омӯзгори оянда дар шароити низоми кредитии таҳсилот бо дар назардошти мазмун ва мундариҷаи асноду далелҳо, кор бо сарчашмаҳои илмӣ, педагогӣ ва методии психологӣ дар вазъи пажӯҳиш

ва худомӯзии мустақилона коркард ва мавриди тасвибу татбиқ қарор дода шудааст.

Гузашта аз ин, дар ҷараёни таҳқиқоти диссертатсионӣ ва озмоишӣ масоили зиёди рушди фаъолияти мустақилона ва қобилияти эҷодии донишҷӯён дар шароити низоми кредитии таълим ба таври самаранок ҳаллу ҷасли худро ёфтаанд, масалан:

- проблемаи омода кардани омӯзгорони болаёқат дар муассисаҳои таҳсилоти олии касбӣ тавассути роҳандозии сифати баланди таҳсил, сафарбар шудани донишҷӯён ба кори фаъоли мустақилона ва дарёфти чораҳои рушди эҷодӣ ва зехнӣ роҳандозӣ гардидаанд;

- фаъолияти мустақилонаи донишҷӯ-омӯзгори оянда ба ташаббус ва аз бар кардани донишу маълумотҳои илмӣ ва назариявӣ таъям намуда, маҳорати мустақили омӯзишӣ ва таҳлилиро (қор қардан бо адабиёти илмӣ, лаёқати мушоҳида қарда тавонистан, арзёбии интиқодӣ, таҳлили мантиқӣ) дар партави зуҳури қобилияти эҷодӣ, синтез, тасниф, муқоиса ва типологияи масъала ва маводҳои мавҷуда таъмин сохтааст;

- дар шароити низоми кредитии таълим фаъолияти мустақилонаи донишҷӯён-омӯзгорони оянда ба рушди қобилияти эҷодии онҳо равона шудаанд.

Нуқтаҳои илмии аз ҷониби муаллифи таҳқиқот ба ҳимоя пешниҳод шуда натиҷаҳои дар раванди таҳқиқот ба даст омадаро барои баррасӣ муаррифӣ қарда, мундариҷа ва муҳтавои мантиқии таҳқиқоти диссертатсиониро инъикос меқунанд.

Асоснокӣ ва эътимоднокии хулосаҳо ва тавсияҳои дар диссертатсия зикршуда:

Бо далелнокии методологии муқаррароти аввалияи назариявӣ; мантиқи илман асоснок шудаи таҳқиқи масъала; интиқоби методҳои ба предмет, мақсад ва вазифаҳои таҳқиқот муносиб, давомнокии қори таҷрибавию озмоишӣ; таҳлили омории маълумоте, қи аз рӯйи ҷамъбасти ҷавобҳои иштирокчиёни таҳқиқот ба даст омадаанд, таъмин меқардад.

Яке аз самтҳои муҳими таҳқиқоти диссертатсионии мазқур дар онаст, қи муаллифи рисола масъалаи рушди фаъолияти мустақилона

қобилияти эҷодии донишҷӯён дар шароити низоми кредитии таълим ҳам аз таҷрибаи муҳаққиқони хориҷӣ ва ҳам аз дидгоҳи олимону пажӯҳишгарони варзидаи ватанӣ ҳаматарафа омӯхта, таҳлил ва коркард намуда, натиҷаҳои таҳқиқоти анҷомдодаи худро дар шакли хулосаҳо ва тавсияҳои методӣ омода ва пешниҳод карда, барои исботи андешаҳои худ аз осори илмии олимони маъруфи муосири тоҷику хориҷи кишвар андешаву мулоҳизаҳои хеле зиёду арзишмандро овардааст, ки дурустиву эътимоднокии навгониҳои илмӣ, натиҷаҳои таҳқиқот ва хулосаву тавсияҳои пешниҳод кардаи муаллифро боз ҳам возеҳтар собит месозанд.

Муқаррароти асосии назариявӣ ва натиҷаҳои тадқиқот аз тариқи баргузориҳои озмоишҳои муқарраркунанда, ташаккулдиҳанда ва назоратӣ тасвиб шуда, самаранокии онҳо собит карда шудааст, ҳамчунин, дар ҷаласаҳои илмӣ ва семинарҳои илмӣ-методии кафедраи педагогика ва конференсияҳои илмӣ ҳар солаи дохили донишгоҳии ҳайати профессорону омӯзгорон, докторантону магистрантон ва донишҷӯёни Донишгоҳи давлатии Бохтар ба номи Носири Хусрав ироа, тасвиб ва муҳокима карда шудаанд.

Аҳамияти назариявӣ ва амалии таҳқиқот дар ҳали масъалаи муҳимми илмӣ-амалӣ дар партави коркарди асосҳои бунёдии рушди фаъолияти мустақили донишҷӯён-омӯзгорони оянда дар ташаккули қобилияти эҷодии онҳо, аз ҷумла, мушаххас шудани вазифа, моҳият ва сохтор, қонуниятҳо ва принципҳо, татбиқи амалии унсурҳои номбурда дар вазъи низоми кредитии таҳсил. Ҳамзамон дар диссертатсия коркарди меъёрҳо ва нишондиҳандаҳои фаъолмандии муҳассилин дар раванди санҷиши озмоишӣ пешниҳод гардида, амсила ва технологияи ташкили бо низоми кори мустақилонаи омӯзгорони оянда мурабтаб карда шуд, ки дар мавриди дарки моҳият ва сохтори рушди қобилияти эҷодии онҳо, тақмили раванди низоми кредитии таълим ва омодашавии мутахассисони соҳибкасб мусоидат хоҳад кард.

Аҳамияти амалии таҳқиқот аз он иборат аст, ки натиҷаҳои ба даст омада дар робита бо таҳқиқи асосҳои назариявӣ ва методологии проблемаи пажӯҳиш, амсила ва технологияи пешниҳод шуда, натиҷагирӣ аз санҷиши озмоишӣ бо тақия ба асосҳои низоми кредитии

таълим ба ҳалли босамар ва пурмахсули рушди фаъолияти мустақили донишҷӯён-омӯзгорони оянда мусоидат мекунад.

Татбиқи тавсияҳои амалӣ имкон мебахшад, ки сифати таълим ва донишандӯзии муҳассилин дар вазъи низоми кредитии таҳсилот беҳтар гардида, тартиб ва равиши худомӯзӣ ва худ такмилёбии омӯзгорони оянда муназзамтар шавад.

Наشري натиҷаҳои диссертатсия дар маҷаллаҳои тақризшавандаи илмӣ:

Натиҷаҳои таҳқиқот дар 15 интишороти муаллиф инъикос ёфтаанд, аз он ҷумла, 9 номгӯй дар нашрияҳои илмии тақризшавандаи феҳристи тавсия намудаи ҚОА назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ва ҚОА Вазорати маориф ва илми Федератсияи Россия, 5 номгӯй дар маҷмӯаи маводи конференсияҳо ва дар нашрияҳои дигар ва 1 дастури таълим ба таъб расидаанд, ки муҳтавои асосии диссертатсияро инъикос мекунанд.

Натиҷаҳои асосии диссертатсия дар конференсияҳои илмию амалӣ, мизҳои мудаввар ва семинарҳои илмӣ-методии дар Донишгоҳи давлатии Бохтар ба номи Носири Хусрав, Донишгоҳи давлатии Кӯлоб ба номи Абӯабдуллоҳ Рӯдакӣ ва Коллеҷи омӯзгории ДДБ ба номи Носири Хусрави шаҳри Бохтар баргузор шуда ироа ва баррасӣ шудаанд.

Мутобиқати ба расмиятдарории диссертатсия ба талаботи Комиссия:

Тартиби таҳияи диссертатсия ва автореферат ба талаботи Дастурамал оид ба тартиби барасмиятдарории диссертатсияҳо барои дарёфти дараҷаи илмии доктори фалсафа (PhD)-доктор аз рӯйи ихтисос, номзади илм ва доктори илм, авторефератҳо ва мақолаҳои илмии ҷопшуда мувофиқ буда, автореферати диссертатсия мазмуни муҳтасари диссертатсияро ифода карда, тасаввуроти аниқро доир ба моҳияти таҳқиқоти гузаронида шуда ва натиҷаҳои ба дастовардаи муаллиф медиҳад.

Натиҷаҳои ба дастомада, эътимодноқӣ, хулосаву тавсияҳо тибқи талаботи Комиссия ва Дастурамал аз ҷиҳати илмию-методӣ асоснок карда шуда, ба миқдори кофӣ бо тавсияву пешниҳодҳои назариявӣ ва амалӣ, мисол ва ҷадвалҳо таъмин аст.

Диссертатсия тибқи муқаррароти Дастурамал фаҳмо, бо лаҳни равони тоҷикӣ, бо саводона навишта шуда, тартиби таҳия, ҷо ба ҷо гузори қисмҳои алоҳидаи он, робитаи мантиқӣ ва мутасилӣ ба пуррагӣ риоя карда шудааст. Доир ба ҳар як боб ва умуман ба рисола ҳулосаҳои возеҳ бароварда шудааст.

Эрод ба таҳқиқоти диссертатсионӣ:

Дар баробари дастовардҳои илмиву амалӣ, ки дар боло зикрашон рафт, диссертатсия ва автореферати он аз камбудихо низ ҳолӣ нест, ки зикри онҳо барои тақмили минбаъдаи диссертатсия ба манфиат хоҳад анҷомид:

1. Муаллиф дар диссертатсия оид ба шакл ва тарзҳои гуногуни истифодаи қори мустақилонаи донишҷӯён дар шароити низоми кредитии таълим дар муассисаҳои таҳсилоти миёна ва олии касбӣ иброи ақида карда бештар истифодаи мустиқилияти омӯзишро дар рушди фаъолият донишҷӯ-оомӯзгори оянда шарҳу тавзеҳ додааст. Бисёр хуб мешуд, ки фаъолияти мустақилонаи донишҷӯ-омӯзгори оянда на танҳо дар машғулиятҳои амалӣ, семинарӣ, КМРО ва КМД инчунин дар машғулиятҳои маърузавӣ ҳам мавриди амалӣ шудан қарор дода мешуд.

2. Дар як қисмати боби дуҷуми диссертатсия технологияи идоракунии қори мустақилонаи муҳассилини макотиби олии самти педагогӣ дар шароити низоми кредитии таҳсил панҷ давраи ба ҳам алоқаманд ва пайвастро дарбар мегирад, ки дар алоҳидаги шарҳу тавзеҳ дода шудааст. Агар муаллиф технологияи идоракунии қори мустақилонаи муҳассилини макотиби олиро барои самти ғайрипедагогӣ манзур мекард, дарки маъноӣ ҳамин қисмати диссертатсия осонтар гашта ва аз ин арзиши илмиву амалии таҳқиқот бештар мегашт.

3. Дар расму ҷадвалҳо баъзе ғалатҳои техникӣ роҳ ёфтаанд, ки таҳриру ислоҳ мёхоянд.

Ҳамзамон бояд афзуд, ки ин камбудихо ба ҳеҷ вачҳ арзиши илмиву амалии диссертатсияро қоста намегардонанд.

ХУЛОСАИ ЧАМЪБАСТӢ

1. Диссертатсияи Изатулова Холида Исмаевна кори ба итмомрасидаи илмӣ-таҳқиқотӣ буда, аз ҷониби муаллиф мустақилона дар сатҳи нисбатан хуби илмӣ иҷро карда шудааст.

2. Довталаб ба ҳадафи дар назди таҳқиқоти диссертатсионӣ гузошта шуда ноил шуда, вазифаҳои илмии таҳқиқотро ҳаллу фасл кардааст ва фарзияи таҳқиқот тасдиқи худро ёфтааст.

3. Диссертатсияи Изатулова Холида Исмаевна дар мавзӯи “Рушди фаъолияти мустақилона ва қобилияти эҷодии донишҷӯён дар шароити низоми кредитии таълим”, ки барои Ҳимоя ва дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои педагогӣ аз рӯйи ихтисоси 13.00.01 – Педагогикаи умумӣ, таърихи педагогика ва таҳсилот пешниҳод шудааст, ба талаботи Низомнома оид ба Шӯрои диссертатсионӣ ва Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021, № 267 тасдиқ шудаанд, ҷавобгӯ буда, муаллифи он сазовори дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои педагогӣ аз рӯйи ихтисоси 13.00.01 – Педагогикаи умумӣ, таърихи педагогика ва таҳсилот мебошад.

Муқарризи расмӣ, доктори
илмҳои педагогӣ, профессор декани
факултети филологияи рус

Донишгоҳи миллии Тоҷикистон

Мухаметов Г.Б

Маълумот барои тамос:

шаҳри Душанбе, хиёбони Рӯдакӣ 17 1; Тел.+992 904424116

Почтаи электронӣ: gafur.muhametov@yandex.ru

Имзои Мухаметов Гапур Бобоевичро тасдиқ мекунам.

Сардори раёсати кадрҳо ва корҳои махсуси

Донишгоҳи миллии Тоҷикистон

Тавқиев Э.Ш.

12.11.22